

N:o 8.

Ank. till Riksd. Kansli den 10 April 1876, kl. 1 e. m.

*Första Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 4,
angående ändring i § 4 af Kongl. Kungörelsen den 29
December 1860 rörande folkundervisningen i riket.*

Uti en inom Riksdagens Andra Kammare väckt motion, N:o 77, har Herr *August Peterson* yrkat, att för folkskolelärare, som åläggas tjänstgöring utöfver 8 månader om året, lönen för hvarje öfverskjutande månad måtte ökas med ett relativt lika belopp, som är bestämdt för tjänstgöringen under hvarje af de omförmälda åtta månaderna;

och i en inom samma Kammare, N:o 121, väckt motion har Herr *J. Rundbäck* föreslagit, att Riksdagen måtte besluta ingå till Kongl. Maj:t med en underdånig skrifvelse derom, att sådana föreskrifter måtte meddelas, att den lön, som utgår till småskolelärare och lärarinnor samt biträdande lärare och lärarinnor i folkskolor, och hvartill statsbidrag erhöles, må bestämmas motsvara en undervisningstid af åtta kalendermånader, och att, derest någon församling ålägger dylika lärare eller lärarinnor längre undervisningstid, församlingen må kännas skyldig ersätta dessa lärare eller lärarinnor för den utsträckta tjänstgöringen med ett så stort belopp, som motsvarar den enligt lag dem tillkommande lön, fördelad på åtta kalendermånaders årlig undervisning. Som skäl för dessa förslag har den förstnämnde motionären, Herr *August Peterson* anført, att den månatliga ersättning af 2 tunnor spanmål, som genom Kongl. Kungörelsen den 29 December 1860 § 4 tillkommer hvarje folkskolelärare, hvilkens tjänstgöring fortgår öfver 8 månader af året, icke står i jem-

förligt förhållande till aflöningen för de åtta månaderna, enär lärarnes arbets- och lifskraft under öfverläsningsmånaderna icke kunde anses tagas mindre i anspråk, än under de andra månaderna, då de bibringa undervisning. Motionären har tillika fästat uppmärksamheten derpå, att det hufvudsakligen är de ambulatoriske skollärarne, som åläggas tjenstgöring utöfver åtta månader, och att tjenstgöringen just för dem är så mycket mera betungande, som den måste utföras i otjenliga rum och på omvexlande ställen, ofta vida aflägsna från deras bostad.

Den andre motionären, Herr J. Rundbäck, har bland annat anført, att det ännu finnes församlingar, som aflöna sina småskolelärare och lärarinnor samt biträdande lärare och lärarinnor i folkskolorna, i ett för allt, med 200 kronor, och detta icke blott för åtta, utan nio, tio, ja ända till elfva månaders årlig undervisning. Ett sådant förhållande finner motionären icke blott obilligt, utan rent af oklokt, emedan icke endast läraren eller lärarinnan, utan jemväl barnen och undervisningen deraf måste lida. Detta förhållande har äfven, under uttalande af bekymmer öfver detsammans följder, bekräftats af folkskoleinspektören i det distrikt motionären tillhör. Motionären hade därför helst önskat, att läsåret bestämdes till ett visst och måttligt antal veckor, hvarutöfver en lärare eller lärarinna icke kunde åläggas arbeta; men då en sådan bestämelse, på en gång genomförd, möjligen kunde störande ingripa i förhandenvarande skoleanordningar, så ansåg motionären det klokast att så småningom nalkas detta mål och framställde således det förslag, som här ofvan blifvit upptaget.

Riksdagens Andra Kammare, som i ett sammanhang behandlat begge dessa motioner, har tillstyrkt:

“att Riksdagen i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, det sådana föreskrifter meddelas, att den lön, som utgår till lärare och lärarinnor vid folk- och småskolor samt biträdande lärare och lärarinnor i folkskolan och hvartill statsbidrag erhålles, bestämmes motsvara en undervisningstid af åtta kalendermånader, och att den församling, som ålägger dylik lärare eller lärarinna längre årlig tjenstgöring, skall därför utgifva ersättning med ett belopp, som för den öfverskjutande undervisningstiden motsvarar den, efter beräkning af åtta månaders tjenstgöring, läraren eller lärarinnan tillkommande lön“.

Vid behandling af de föreliggande frågorna har Utskottet funnit motionärernas förslag och de skäl, de därför anført, särdeles behjertansvärda. Hvad nu först beträffar det af Herr J. Rundbäck väckta förslag, så är det äfven för Utskottet bekant, dels att lönen åt lärare och lärarinnor i småskolor samt biträdande lärare och lärarinnor i folkskolor i allmänhet bestämmes alltför låg; dels äfven att undervisningstiden på många ställen utsträcket ända till tio månader och derutöfver, utan att någon förhöjning i lönen tillerkännes dem.

Det synes därför Utskottet med all billighet öfverensstämmande, att det af motionären framställda förslag bifalles och Utskottet får derföre vördsammast föreslå, att Första Kammaren biträder Andra Kammarens beslut i hvad detta bestämmer rörande lärare och lärarinnor vid småskolor samt biträdande lärare och lärarinnor vid folkskolor.

I hufvudsak instämmer äfven Utskottet i det förslag, som motionären Herr August Peterson framställt. Utskottet anser nemligen den ersättning af blott 2 tunnor spanmål, som i Kongl. Kungörelsen den 29 December 1860 är tillerkänd lärare och lärarinnor för hvarje månad, utöfver åtta, som undervisning af dem lemnas, icke i vanliga fall stå i något rimligt förhållande till den årslön de uppbära eller det förökade arbete de uträtta. Denna obillighet har emellertid på många ställen, i allmänhet i städerna, men numera icke så sällan äfven på landsbygden, blifvit behjertad och folkskoleläraryarnes löner blifvit höjda, der undervisningen utsträcker öfver åtta månader, icke blott till det belopp, som i motionen åsyftas, utan betydligt derutöfver. Detta har skett med hänsyn till de lefnadsbehof, som på olika orter påkalla olika löneinkomster, men tillika under den förutsättning, att en ytterligare löneförhöjning icke skulle församlingen åläggas, men väl af denna kunna frivilligt erbjudas, der större insigter i förening med stor begåfning, ett synnerligt nit och ökad tjenstgöring påkallade en dylik uppmuntran åt en eller annan lärare eller lärarinna. Utskottet befarar, att en allmänt ålagd skyldighet, att åt lärare eller lärarinnor i folkskolor, hvilkas tjenstgöring utsträcker öfver åtta månader, lemna en ersättning, som motsvarar, efter månad räknadt, hvad som i årslön är bestämdt, skulle kunna inom församlingarne föranleda beslut om en nedsättning till den normala undervisningstiden och äfven motverka den beredvillighet, som nu vida mera allmänt än förut visar sig, att på frivillighetens väg höja det lagligen bestämda lönebeloppet. Utskottet anser derföre ingen ändring i hvad som genom Kongl. Kungörelsen den 29 December 1860 stadgas, rörande ersättning för öfver åtta månader om året utsträckt tjenstgöring, böra ske, der lärarens lön öfverstiger 800 kronor.

På dessa här anförda skäl får Utskottet vördsammast hemställa, att Kammaren i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Andra Kammaren besluter,

att Riksdagen i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, det sådana föreskrifter meddelas, att den lön, som utgår till lärare eller lärarinna i folk- och småskolor samt biträdande lärare eller lärarinnor i folkskolor och hvar till statsbidrag erhålles, bestämmes motsvara en undervisningstid af åtta kalender-månader och att den församling, som ålägger dylik lärare eller lärarinna längre årlig tjenstgö-

4 *Första Kammarens Tillfälliga Utskotts (N:o 2) Utlåtande N:o 8.*

ring, skall, der lönen icke öfverstiger åtta hundra kronor, därför utgifva ersättning med ett belopp, som för den öfver-skjutande undervisningstiden motsvarar den efter beräkning af åtta månaders tjenstgöring läraren eller lärarinnan tillkommande kontanta årslön.

Stockholm den 7 April 1876.

På Utskottets vägnar:

O. E. L. Dahm.